Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

2500 EA

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
T 070 333 44 44

Onze referentie
2026-0000413761

Bijlage
2

Datum 9 november 2026
Betreft Hoofdlijnenbrief sociaal overleg

‘Wat doe jij voor werk?’

Het is de gewoonste vraag van Nederland. We stellen hem op een verjaardag, vaak nog voordat we iemands achternaam weten. Want het antwoord zegt veel over wie je bent.

Stel je Sanne voor. Ze is zevenentwintig en verpleegkundige. Vorige maand werd haar tijdelijke contract vast. Ze liep het trappenhuis in en belde haar moeder. Gisteren liep een oude man die ze drie weken had verzorgd, zelf de afdeling af. Bij de deur draaide hij zich om en stak zijn hand uit. Vraag Sanne wat voor werk ze doet en ze vertelt over hem.

Stel je nu Jan voor. Hij heeft op die vraag geen antwoord meer. Hij zit thuis en wil werken. Hij ziet een vacature die bij hem past, maar solliciteert niet. Hij durft de stap niet te zetten.

Jan is niet de enige in Nederland. Op elke honderd mensen die werken, zijn er vijftien afhankelijk van een uitkering. Voor heel Nederland gaat dat om bijna anderhalf miljoen mensen.

In dit land hebben we een lange traditie van samenwerken om het leven van mensen beter te maken. Juist in tijden van polarisatie en met een onzekere internationale context, is dit wat ons land vooruit kan brengen. Vandaag zijn kabinet en sociale partners tot een gezamenlijke agenda gekomen voor een sociaal overleg.

Daarbij zullen drie uitdagingen centraal staan. Allereerst moet het stelsel van sociale zekerheid worden verbeterd. Door het stelsel te vereenvoudigen en uit te gaan van wederkerigheid, zodat mensen op de overheid kunnen rekenen als ze die nodig hebben. Afgesproken is om de vastgelopen WIA op korte termijn weer werkend te krijgen. Ook zal gesproken worden over een toekomstbestendig arbeidsongeschiktheidsstelsel, waarin minder mensen ziek worden en uitvallen, waarbij rekening gehouden wordt met hardheden en waarbij werkgevers minder risico’s ervaren door loondoorbetaling bij ziekte. Daarnaast wordt gewerkt aan de arbeidsmarkt van de toekomst, waarbij centraal staat dat meer mensen aan het werk gaan en blijven. Tot slot zullen afspraken worden gemaakt over maatregelen

die bijdragen aan een sterke economische groei en de doelen die we met dit akkoord willen behalen. Daarvoor is het cruciaal om het verdienvermogen en de arbeidsproductiviteit van de Nederlandse economie op lange termijn te versterken, met (brede) welvaart als uitgangspunt. Nederland moet een aantrekkelijk land zijn om te werken en te ondernemen, nu en in de toekomst. Daar gaan we ons gezamenlijk voor inzetten.

Maatschappelijke opgaven
Het aanpassen van het arbeidsongeschiktheidsstelsel is de grootste uitdaging waar we voor staan. Dit stelsel is te complex voor mensen, werkgevers en de uitvoering. Ook vallen er te veel mensen ziek uit en staan er nog te veel mensen aan de kant. Daardoor is de instroom in de WIA te hoog geworden. De uitvoering van de WIA bij UWV is volledig vastgelopen, waardoor mensen veel te lang moeten wachten op een beoordeling. Ook is de uitstroom naar passend werk onvoldoende. Dit alles zorgt ervoor dat het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid onder grote druk staat. Dit moet anders.

De eerste uitdaging is om de vastgelopen WIA op korte termijn weer werkend te krijgen. Daarbij moet er aandacht zijn voor aspecten van de huidige WIA die een goede uitvoerbaarheid belemmeren. De tweede uitdaging is om het stelsel als geheel te verbeteren. Het draagt namelijk onvoldoende bij aan preventie en daaropvolgend herstel en re-integratie. Werknemers ervaren hardheden bij de vaststelling van het recht op WIA en onzekerheden bij de stap van uitkering naar werk. En werkgevers ervaren risico’s van loondoorbetaling bij ziekte. Daarbij moet er meer focus komen op preventie van langdurige uitval.

Het kabinet wil met sociale partners afspraken maken over meer fundamentele aanpassingen voor het arbeidsongeschiktheidsstelsel als geheel. Dit is hard nodig, want het stelsel moet minder foutgevoelig worden zonder de principiële rechtvaardigheid te verliezen. Mensen moeten zekerheid krijgen en kunnen vertrouwen op hun uitkering, zonder dat het ze gevangen houdt. Gekeken wordt naar verbetering van het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid, de relatie tussen de premie en de polis, zeggenschap en de verdeling van verantwoordelijkheden in de werknemersverzekeringen, waaronder de rol van werkgevers bij loondoorbetaling bij ziekte.

Op de arbeidsmarkt van de toekomst moet de overstap naar ander werk eenvoudiger en aantrekkelijker zijn om zo te voorkomen dat mensen werkloos worden. Dat begint bij leven lang ontwikkelen. Leven lang ontwikkelen en sneller opnieuw aan de slag gaan moeten hand in hand gaan, zodat mensen niet het werkloosheidsstelsel in hoeven. Hierbij dient voldoende ruimte te zijn voor de ontwikkeling van kennis en vaardigheden die ook buiten de huidige werkgever of sector bruikbaar zijn. En leven lang ontwikkelen hoort ook beschikbaar te zijn voor mensen met een minder sterke arbeidsmarktpositie, zoals mensen met flexcontracten. Tot slot zorgt leven lang ontwikkelen er ook voor dat we mensen in staat stellen om te groeien en klaar te zijn voor een arbeidsmarkt die er door technologische ontwikkelingen heel anders uit zal zien. Mede door toenemende AI-adoptie en -innovatie zal werk sneller veranderen, en zullen werkenden vaker van baan of sector (moeten) veranderen. Het kabinet wil daarom met sociale partners de inzetbaarheid en mobiliteit van mensen vergroten.

Een wendbare arbeidsmarkt en goed geschoolde beroepsbevolking is essentieel voor een sterke Nederlandse economie. Ons verdienvermogen biedt een basis

voor het functioneren van onze samenleving en de financiering van onze collectieve voorzieningen. Dat vraagt om een sterk investeringsklimaat en geen onnodig belemmerende regels, zodat ondernemers kunnen investeren, innoveren en banen creëren. Het kabinet werkt hieraan binnen de Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat. Tegelijkertijd zien we dat de groei van de arbeidsproductiviteit de laatste jaren onder druk staat en dat er nog steeds groepen mensen aan de kant staan. Dit terwijl iedereen nodig is in een vergrijzende arbeidsmarkt. Het kabinet zet in op 1,5% economische groei per jaar met brede welvaart als uitgangspunt.

Vervolg
De komende maanden zullen de gesprekken tussen het kabinet en de sociale partners over de verschillende oplossingsrichtingen en -mogelijkheden van start gaan. Daarbij zoeken we naar de juiste balans tussen de korte en lange termijn bij bovengenoemde uitdagingen. In dit kader heeft het kabinet twee adviesaanvragen gedaan. Er zal een adviesaanvraag volgen aan de Sociaal-Economische Raad (SER) (motie Dassen/Stultiens[1]) en een aan de Stichting van de Arbeid (motie Stultiens c.s.[2]). Het kabinet zou met de sociale partners in het voorjaar tot een eerste akkoord willen komen en verzoekt daarom de Stichting en de SER om voor het voorjaar een eerste rapportage op te leveren. En een advies voor de zomer op hoofdlijnen, met de mogelijkheid om daarna gezamenlijk te werken aan de gedetailleerde uitwerking. Tussentijdse afstemming met het kabinet zal plaatsvinden zodat de adviezen als basis kunnen dienen voor het sociaal overleg. Kabinet en sociale partners hechten hierbij aan een zorgvuldig proces, met een toets op de uitvoerbaarheid.

De Kamer zal omstreeks het voorjaarsreces over de eerste resultaten van dit overleg worden geïnformeerd.

De Minister-president, Minister van Algemene Zaken,

R.A.A. Jetten

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

J.A. Vijlbrief

[1] Kamerstukken II, 2026-2027, Motie 37 020 IX, nr. 40
[2] Kamerstukken II, 2026-2027, Motie 37 020 IX, nr. 7

De Minister van Werk en Participatie,

Datum
9 november 2026

Onze referentie
2026-0000413761

A.A. Aartsen

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,

Heleen Herbert

Adviesaanvraag Stichting van de Arbeid sociale zekerheid

Aanleiding/inleiding

Nederland kent grote uitdagingen op de arbeidsmarkt en in de sociale zekerheid. De uitvoering van het arbeidsongeschiktheidsstelsel loopt vast, waardoor mensen lang moeten wachten op een beoordeling. Ook vallen er te veel mensen ziek uit. Daarnaast is er discussie over loondoorbetaling bij ziekte, zeggenschap van sociale partners over de financiering en uitvoering van de werknemersverzekeringen en hardheden binnen de WIA. Dit alles zorgt ervoor dat het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid onder grote druk staat. Verder vergrijst de Nederlandse bevolking, wat leidt tot langdurige personeelstekorten. Dit terwijl er nog te veel mensen aan de kant staan en grote technologische veranderingen kansen bieden, maar ook uitdagingen geven. Om onze economie en sociale zekerheid toekomstbestendig te maken, zijn er dan ook fundamentele keuzes nodig.

Adviesaanvraag

Het aanpassen van het arbeidsongeschiktheidsstelsel is de grootste uitdaging waar we voor staan. Ten eerste moeten we de vastgelopen WIA op korte termijn weer werkend krijgen. De WIA is momenteel onuitvoerbaar en mensen moeten veel te lang wachten op een beoordeling. Daarnaast neemt de instroom te hard toe. De tweede uitdaging is om het stelsel als geheel te verbeteren. Het draagt namelijk onvoldoende bij aan preventie en daaropvolgend herstel en re-integratie. Ook is het (te) complex voor mensen, werkgevers en de uitvoering. We vragen daarom richting voor het arbeidsongeschiktheidsstelsel in de volle breedte: op het gebied van preventie, inkomenszekerheid, hardheden, re-integratie, hoge instroom van flexwerkers, de uitstroom naar werk en loondoorbetaling bij ziekte. Daarnaast moet er aandacht zijn voor aspecten in de WIA die een goede uitvoerbaarheid belemmeren.

De andere grote uitdaging is om het scholingsaanbod en van-werk-naar-werk-beleid ondersteunend te laten zijn aan de arbeidsmarkt van de toekomst. Juist mensen in een kwetsbare arbeidsmarktpositie hebben minder toegang tot scholing en VWNW, terwijl zij dit het hardste nodig hebben. Daarnaast vereist een productieve economie dat mensen wendbaar zijn en gemakkelijk de overstap weten te maken naar productiever werk. Een nieuw stelsel moet de inzetbaarheid en de mobiliteit op de arbeidsmarkt vergroten om zo werkloosheid en uitval te voorkomen en mensen die langs de kant van de arbeidsmarkt staan aan het werk te helpen. Het is een uitdaging om het stelsel te laten bijdragen aan het verdienvermogen van onze economie. Ons verdienvermogen staat immers onder druk, terwijl ondernemers gebaat zijn bij een stabiel vestigingsklimaat, hoge arbeidsproductiviteit en een goed werkende arbeidsmarkt die deze ontwikkelingen ondersteunt.

Tot slot is advies nodig over de vormgeving van de premie- en fondsensystematiek en verantwoordelijkheidsverdeling van de werknemersverzekeringen. De huidige systematiek bedient namelijk twee (deels) tegenstrijdige doelen: de verzekeringsgedachte en het begrotingsbeleid.

Daarom vragen we de Stichting van de Arbeid (hierna: de Stichting) om een advies over verbetering van het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid, de relatie tussen de premie en de polis, zeggenschap en de verdeling van verantwoordelijkheden in de werknemersverzekeringen, waaronder de rol van werkgevers bij loondoorbetaling bij ziekte. Daarnaast vragen we de Stichting om advies voor het duurzaam verhogen van de arbeidsparticipatie met als doel dat mensen op de juiste plek aan het werk kunnen blijven, ook bij veranderingen in de markt of de wereld om hen heen. Leven lang ontwikkelen en het bevorderen van transities van-werk-naar-werk behoeven daarbij specifieke aandacht. Dit advies kan worden afgerond in het sociaal overleg tussen sociale partners en het kabinet.

De afgelopen jaren is er een groot aantal onderzoeken en rapporten verschenen die als basis kunnen dienen voor dit advies.

Specifiek vraag ik aandacht voor de volgende punten bij de uitwerking van de aanbevelingen:

- Onderscheid tussen knelpunten die op de korte- en langetermijn opgelost kunnen worden.

- Aandacht voor knelpunten die opgelost kunnen worden door middel van afspraken tussen sociale partners onderling en waar wet- en regelgeving aangepast kan worden.
- In de adviezen expliciet rekening te houden met de uitvoerbaarheid van oplossingsrichtingen en de betaalbaarheid daarvan.

Planning

We verzoeken de Stichting een eerste rapportage op te leveren in het voorjaar. En een advies voor de zomer op hoofdlijnen, met de mogelijkheid om daarna gezamenlijk te werken aan de gedetailleerde uitwerking. Zo kunnen de uitdagingen waar we samen voor staan met gepaste snelheid worden opgepakt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is beschikbaar voor technische ondersteuning. Tussentijdse afstemming met het kabinet zal plaatsvinden zodat het advies als basis kan dienen voor het sociaal overleg. Kabinet en sociale partners hechten hierbij aan een zorgvuldig proces, met een toets op de uitvoerbaarheid.

Adviesaanvraag SER – Arbeidsproductiviteit en groei

Structurele economische groei van 1,5% is noodzakelijk om ons welvaartsniveau te behouden en collectieve voorzieningen te blijven betalen. Daarom vraagt het kabinet de SER om advies. Daarbij speelt ook mee dat door vergrijzing het Nederlandse verdienvermogen onder druk staat. Dit vraagt om ingrijpen. Enerzijds is het nodig dat zoveel mogelijk mensen meedoen op de arbeidsmarkt. Anderzijds vraagt dit om groei van arbeidsproductiviteit. We moeten slimmer gaan werken. Hiervoor is een goed investeringsklimaat voor productiviteitsverhogende investeringen nodig, waar het kabinet aan werkt binnen de Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat. Daarnaast gaat het erom dat we de economie in staat stellen om zich aan te passen en te bewegen richting de meest productieve activiteiten en nieuwe technologieën goed inpassen in het dagelijks werk. Dit vraagt iets van werkgevers, werknemers en de overheid met oog voor de maatschappelijke inbedding van ondernemerschap in lijn met de Nederlandse traditie.

In het advies *Samenwerken voor arbeidsproductviteitsgroei* benadrukt de SER dat vernieuwend ondernemerschap gestimuleerd moet worden en er meer geïnvesteerd moet worden in menselijk kapitaal, de kwaliteit van werk en productiviteitsverhogende technologie. Nieuwe ontwikkelingen zoals kunstmatige intelligentie (AI) kunnen daaraan bijdragen. In het advies *Samen naar een werkende toekomst met AI* concludeert de SER dat dit niet vanzelf gaat en dat dit kansen biedt en risico's kent. Dit vraagt om een goede adoptie van technologie binnen organisaties en dat werkgevers en werknemers samen blijven leren en ontwikkelen. Ook in het SER-advies *Arbeidsmigratie: minder waar het kan, beter waar het moet* wordt benadrukt dat er een bredere adoptie wenselijk is van arbeidsbesparende technologieën. Ook de Tweede Kamer heeft aandacht voor deze thema's in de aangenomen motie-Dassen[1], die oproept tot een SER-adviesaanvraag over economische groei en de kansen en de risico's van AI. Een deel van de aanbevelingen uit deze SER-rapporten is inmiddels opgevolgd. Zo is productiviteit structureel verankerd in de beleidscyclus via het jaarlijkse advies van de Productiviteitsraad en reageert het kabinet jaarlijks op dit advies in de Productiviteitsagenda.

We vragen de SER daarom om een advies over het toekomstig verdienvermogen in kader van brede welvaart en daarin voort te bouwen op de SER-adviezen *Samenwerken voor arbeidsproductiviteitsgroei* en *Samen naar een werkende toekomst met AI.* We verzoeken de SER daarbij rekening te houden met zaken die momenteel nog niet voldoende worden uitgewerkt in kabinetsbeleid. In concrete zin vraagt het kabinet de SER hoe Nederland zijn toekomstige verdienvermogen en arbeidsproductiviteit kan versterken binnen het kader van brede welvaart zodat opbrengsten breed worden gedeeld, en wat technologische ontwikkelingen zoals kunstmatige intelligentie daarbij voor de toekomst van ondernemerschap en werkgelegenheid betekenen. Ook wordt de SER verzocht additioneel te werken aan het eerder verschenen rapport Wennink.

Binnen dit brede thema is het kabinet in het bijzonder geïnteresseerd in een aantal specifieke onderwerpen. Op het gebied van nieuwe technologie is de vraag wat er nodig is om huidige én toekomstige werknemers en bedrijven in staat te stellen om hier optimaal gebruik van te maken. Ook schiet de (bedrijven)dynamiek, zowel binnen als tussen sectoren, in Nederland tekort. Hoe kan deze worden verhoogd?

We vragen de SER om een advies met oplossingsrichtingen voor de hierboven beschreven problemen. Daarbij vragen we ook aandacht voor knelpunten die opgelost kunnen worden door middel van afspraken tussen sociale partners onderling. Het kabinet verzoekt in de adviezen expliciet rekening te houden met de uitvoerbaarheid van oplossingsrichtingen en de betaalbaarheid daarvan.

We verzoeken de SER een eerste rapportage op te leveren in het voorjaar. En een advies voor de zomer op hoofdlijnen, met de mogelijkheid om daarna gezamenlijk te werken aan de

[1] Kamerstukken II, 2026/2027, 37 020 IX, nr. 40

gedetailleerde uitwerking. Zo kunnen de uitdagingen waar we voor staan met gepaste snelheid worden opgepakt. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn graag beschikbaar voor technische ondersteuning. Tussentijdse afstemming met het kabinet zal plaatsvinden zodat het advies als basis kan dienen voor het sociaal overleg. Kabinet en sociale partners hechten hierbij aan een zorgvuldig proces, met een toets op de uitvoerbaarheid.

Intern gebruik